

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

מופק בסיוע של:
ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לשירותים רוחניים בתפוצות

חֶמְדַּת יָמִים HEMDAT YAMIM

ויצא תש"ע

פרשת שבוע

לדבר = לשלוח

הרב יוסף כרמל, ראש כולל "ארץ חמדה"

יחסי יעקב ולבן שימשו כמודל וכדוגמא ליחסי ישראל ואומות העולם. יש הטוענים כי הפסוק מפרשת הביכורים (דברים כ"ו ה), עוסק בנושא זה בראשית היסטוריה היהודית :

"אֶרְמִי אֲבָד אֲבִי וַיְרַד מִצְרַיִם וַיְגַר שָׁם בְּמִתֵּי מַעַט וַיְהִי שָׁם לְגוֹי גְדוֹל עָצוּם וְרָב" (עיינו בדברינו **לפרשת כי תבא תשס"ט**).

השבוע נברר נקודה נוספת. לבן דלק אחרי יעקב שעזב את ביתו בלי להפרד רשמית. כך מתארת התורה את שהתרחש קודם לפגישתם :

"וַיִּסַּח אֶת אָחִיו עֲמֹן וַיְרַדְּףוּ אַחֲרָיו דָּרָךְ שִׁבְעַת יָמִים וַיִּדְבַק אֹתוֹ בְּהַר הַגִּלְעָד : וַיָּבֵא אֱלֹהִים אֶל לְבֹן הָאֶרְמִי בְּחֹלֶם הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ הֲשָׁמְרָ לָךְ פֶּן תִּדְבַּר עִם יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד רָע" (בראשית ל"א כג-כד).

האזהרה האלקית לא הניבה לכאורה את התוצאה. לבן כן מדבר קשות עם יעקב בפגישתם ו"לא זו אף זו" הוא מזכיר את האזהרה שקיבל. וז"ל הכתוב :

"וַיֹּאמֶר לְבֹן לַיַּעֲקֹב מַה עָשִׂיתָ וַתִּגְנֹב אֶת לִבִּי וַתִּנְהַג אֶת בְּנֵי פְשָׁעֵי חָרָב : לָמָּה נִחַבְתָּ לְבָרְחַ וַתִּגְנֹב אֹתִי וְלֹא הִגַּדְתָּ לִּי וְאַשְׁלַחְךָ בְּשִׁמְחָה וּבְשָׂרִים בְּתַף וּבְכַנּוּר : וְלֹא נִטְשָׁתָנִי לְנִשְׁק לְבָנִי וְלִבְנֵי עֵתָה הִסְפַּלְתָּ עָשׂוֹ : יֵשׁ לְאֵל יָדַי לַעֲשׂוֹת עִמָּכֶם רָע וְאֵלֵהִי אֲבִיכֶם אֲמַשׁ אֲמַר אֵלַי לֵאמֹר הֲשָׁמְרָ לָךְ מִדְּבַר עִם יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד רָע" (שם, כו-כט).

נסביר את הדברים בדרך הבאה. יעקב ברח לשדה ארם והגיע לשם חסר כל. כך מכריז יעקב :

"כִּי בְּמִקְלֵי עֲבָרְתֵי אֶת הַיָּרְדֵן הִזְהָה" (שם ל"ב יא).

הוא אומנם קיבל מחסה בביתו של לבן, אבל שילם בכסף מלא על האירוח ועל הזכות לשאת את רחל ולאח. יעקב היה כפוף לגחמותיו של לבן שהחליף את משכורתו עשרת מונים ולא היה בעל מעמד דומה לבניו של לבן. מהתנהלותו של יעקב בזמן עזיבת בית חמיו ובעיקר מדבריו של לבן :

"וַתִּגְנֹב אֶת לִבִּי וַתִּנְהַג אֶת בְּנֵי פְשָׁעֵי חָרָב"

ניתן ללמוד כי יעקב היה משועבד ללבן. הוא היה "שבוי חרב". ההסכם ביניהם הפך את לבן ל"ריבון" ואת יעקב ל"עבד", עבד שאומנם מקבל משכורת, אבל הוא נשתי ורכושו שייכים לאדונו. עזיבתו החשאית של יעקב היא מעין בריחה של עבד מפני אדונו. לכן לבן מגייס את צבאו - "אֶחָיו" כדי לדכא את המרידה. בריחתו של יעקב היא מעין הכרזת עצמאות.

השורש "דבר" במקומות רבים בתנ"ך משמעותו שלטון. השליט הוא "ראש המדברים בכל מקום", יתכן וגם הכינוי "נגיד" משמעותו קשורה לפעולת הדבור. גם בלשון חז"ל מצינו :

"אמר רבי יוחנן : אמר לו משה ליהושע : אתה והזקנים שבדור עמהם. אמר לו הקדוש ברוך הוא : טול מקל, והך על קדקדם, - **דבר** אחד לדור ואין שני **דבר**ין לדור" (סנהדרין דף ח ע"א).

משמעות זו בולטת מאוד בפסוק הבא :

"וַיִּדְבַּר עַמִּים תַּחֲתֵינוּ וְלְאֻמִּים תַּחַת רַגְלֵינוּ" (תהלים מ"ז ד).

לפי זה הקב"ה מכיר בעצמאותו של יעקב ומזהיר את לבן שלא לנסות לשעבד את יעקב מחדש. הקב"ה איננו מזהיר את לבן שלא לפתח בדי שיח בין שני הצדדים. לכן מותר ללבן לנהל משא ומתן בין שוים.

אם אכן דברינו נכונים, גם ההמשך ברור. יעקב ולבן חותמים על הסכם בין-לאומי ומכירים בגבול שעובר ביניהם. מי שיעבור את הגבול יפר הסכם בין לאומי. וז"ל הכתוב :

"וַיַּעֲתָה לִכְהֵן בְּכַרְתָּה בְּרִית אֵינִי וְאֶתְּהָ וְהָיָה לְעַד בֵּינִי וּבֵינְךָ : וַיִּסַּח יַעֲקֹב אֶבְרָן וַיְרִימָה מִצְבֵּה ... עַד הַגֵּל הַזֶּה וַעֲדָה הַמִּצְבֵּה אִם אֵינִי לֹא אֶעְבֹּר אֶלְיָךְ אֶת הַגֵּל הַזֶּה וְאִם אֶתְּהָ לֹא תַעְבֹּר אֵלַי אֶת הַגֵּל הַזֶּה וְאֶת הַמִּצְבֵּה הַזֹּאת לְרַעְיָה" (שם, מד-נד).

על רקע זה ברורה ביקורתם של חז"ל על התנהלותו של יעקב מול עשיו. הוא חוזר לנהוג כעבד ואיננו מתנהג כריבון.

הבה נתפלל כי הריבונות לה זכה עם ישראל בעקבות ההצבעה בכ"ט בנובמבר ("יז בכסלו תש"ח) לפני ששים ושנים שנה, תוביל אותנו לביסוסה של מדינה יהודית עוד יותר.

לע"נ רבי יעקב בן אברהם ועיישה סבג	לע"נ הרב אשר וסרטייל ז"ל נלב"ע ט' כסלו תשס"ט
---	--

ERETZ HEMDAH
5 Ha-Mem Gimmel St. P.O.B 36236 Jerusalem 91360
Tel: 972-2-5371485 Fax: 972-2-5379626

Email: info@eretzhemdah.org

www.yeshiva.org.il

ארץ חמדה ע"ר
רח' המ"ג 5 ת.ד. 36236 ירושלים 91360
טל' 02-5371485 פקס: 02-5379626

web-site: www.eretzhemdah.org

ניתן לקרוא את הדברים גם באתר האינטרנט

חמדת הדף היומי - עיונים בשולחן ערוך - חושן משפט, לאור הדף היומי

ה' - יא' כסלו, בבא בתרא צג-צט

הכרובים (צט עמוד א)

הרב עופר לבנת

לע"י סבתנו מלכה טוביע בת הרב יעקב לייב

השבוע נחרוג ממנהגנו ונעסוק בסוגיה של אגדה המופיעה בדפי הדף היומי. הייחוד של סוגיה זו היא שגם ראשונים אשר בדרך כלל מתייחסים רק לסוגיות ההלכתיות בגמרא, כתבו עליה. הגמרא (צט עמוד א) דנה בצורה שבה הועמדו הכרובים במשכן ובבית המקדש. הגמרא מקשה לכאורה סתירה בין שני פסוקים כאשר מאחד (שמות כה, כ) משמע שהכרובים הועמדו בצורה שפניהם זה כלפי זה, ואילו מפסוק אחר (דברי הימים ב ג, יג) משמע שפניהם היו כלפי פנים בית המקדש ולא זה כלפי זה. אמנם, לכאורה אין כאן סתירה כיון שהפסוק הראשון עוסק בכרובים שעמדו על הארון שנעשו במדבר, ואילו הפסוק השני עוסק בכרובים הנוספים שעשה שלמה בבית המקדש. אך הרשב"ם (ד"ה הכתיב ופניהם לבית) מסביר ששאלת הגמרא היא שראוי ששני זוגות הכרובים יעשו באותו אופן.

הגמרא מביאה שתי תשובות לסתירה זו. תשובה אחת היא שהכרובים הונחו בזווית כך שהם פונים גם זה כלפי זה וגם כלפי פנים בית המקדש. תשובה אחרת אומרת שכאשר ישראל עושים רצונו של מקום הכרובים פונים זה כלפי זה, אך כשעם ישראל אינם עושים רצונו של מקום הכרובים אינם פונים אחד כלפי השני. לפי דעה זו הכרובים משקפים את היחס בין עם ישראל לבין הקב"ה.

הר"י מיגאש (ד"ה כיצד) מקשה שאנו מוצאים במקום אחר בגמרא תיאור אחר של צורת עמידתם של הכרובים. הגמרא ביומא (נד עמוד א) אומרת:

"בשעה שהיו ישראל עולין לרגל מגלילן להם את הפרוכת, ומראין להם את הכרובים שהיו מעורים זה בזה, ואומרים להן: ראו חבתכם לפני המקום כחבת זכר ונקבה."

על פי גמרא זו הכרובים היו מחובקים זה עם זה. הר"י מיגאש כותב שרבו הר"י ענה של שאלה זו שזה היה נס מיוחד שקרה ברגלים שהקב"ה עשה שהכרובים יהיו מחובקים כדי להראות לעם ישראל עד כמה הם חביבים לפניו. אמנם בהמשך הגמרא (שם עמוד ב) אנו מוצאים זמן נוסף בו הכרובים היו מחובקים:

"בשעה שנכנסו נכרים להיכל ראו כרובים המעורין זה בזה, הוציאו לשוק ואמרו: ישראל הללו, שברכתן ברכה וקללתן קללה, יעסקו בדברים הללו? מיד הזילום, שנאמר (איכה א, ח) כל מכבדיה הזילוה כי ראו ערותה".

לכאורה, בזמן החורבן היה כעס גדול מאת הקב"ה על עם ישראל, ומדוע דווקא אז הכרובים היו מחובקים? הר"י מיגאש בשם הר"י נותן שתי תשובות לשאלה זו. הראשונה היא שהקב"ה רצה להראות לגויים עד כמה עם ישראל היו חביבים לפניו לפני שהם חטאו. התשובה השנייה היא שזה היה כדי לגרום לגויים לבזות את עם ישראל, כפי שאכן קרה, ובכך יש עונש נוסף לעם ישראל.

ה"בני יששכר" (חודש תמוז אב, מאמר ג, אות א) כותב הסבר נוסף בשם המגיד ממזריעטש. כאשר שני אוהבים יודעים שהם הולכים להיפרד לזמן רב, ברגע הפרידה האהבה ביניהם מתגברת. כך ברגע החורבן, כיוון שהקב"ה ידע שתהיה כאן פרידה לגלות ארוכה, היה רגע של התגברות האהבה בין עם ישראל לקב"ה, והדבר בא לידי ביטוי בכך שהכרובים היו מעורים זה בזה.

יהי רצון שהקב"ה יגלה שוב את אהבתו אלינו ונזכה לראות בבנין בית המקדש במהרה בימינו.

שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"ה)

California, USA

קליפורניה, ארה"ב

שבט תשס"א

דיני יחוד וביקור אצל רופא נשים

שאלה

האם יש בעיה הלכתית לאשה להיבדק אצל רופא נשים גבר, ומה הדין לגבי איסור יחוד?

תשובה

בדיקת הרופא:

מותר לאישה להיבדק אצל רופא מכיוון שהוא טרוד באומנותו¹. אמנם, מכיוון שאין אפוטרופוס לעריות, ראוי לה לאישה ככל שהדבר ניתן - ללכת להיבדק אצל רופאה או לחילופין, אצל רופא ירא-שמיים, אם אינם טובים פחות².

ייחוד עם הרופא:

כמובן שאין בעיית הייחוד מתעוררת כלל כאשר הבעל מתלווה לאישה³, ואולם כאשר אין זה אפשרי, יש לנהוג בסדר העדיפויות הבא:

1. הדלת תהיה סגורה אך לא נעולה⁴, ומחוץ לחדר נמצאים שלושה אנשים או איש ואשתו⁵ ויש אחות או מזכירה הרשאית להיכנס לחדר הרופא ללא נטילת רשות⁶. ויש מתירים גם ללא אחות או מזכירה הנכנסת⁷.
2. הדלת נעולה, אך יש איש או אישה⁸ המחזיקים בידם מפתח לחדר ויכולים להיכנס ולצאת באופן חופשי⁹.
3. הדלת נעולה, אך בעל האישה או אשת הרופא נמצאים בעיר ויודעים על אודות בדיקה זו. ויש האוסרים כשאין האישה או הרופא בביתם¹⁰.
4. יש מי שמתיר גם כשהדלת נעולה, אך בדיקה שתמשך מעבר לזמן סביר תעורר חשד אצל מי מן המצויים מחוץ לחדר, ורופא, אפילו נכרי, לא מרע אומנותיה¹¹ (לא יעשה מעשה שיפגע במעמדו המקצועי כרופא).

¹ נחלקו ראשונים בשאלה, אם קירבה אל הערוה שלא דרך ביאה היא אסורה מדאורייתא (רמב"ם "ספר המצווה" ל"ת שנג, ה' איסורי ביאה פכ"א ה' א) או מדרבנן (רמב"ן בהשגות על סה"מ). ונחלקו פוסקים בדעת רמב"ם בטיב הקירבה האסורה: לדעת ה"בית יוסף" (סוף סי' קצה ו"בית שמואל" אבן העזר כ, א) כל נגיעה אסורה מדאורייתא, ואלו לדעת הש"ך (שם ס"ק כ) אסורה מדאורייתא רק נגיעה דרך תאוה. [אכן רמב"ם ב"ספר המצוות" אינו מזכיר כלל דרך תאוה ואוסר כל קירבה, בעוד שבהל' אסור ביאה הוא אוסר דווקא קירבה דרך תאוה]. אומנם מסתבר, כי לדעת הש"ך קיים בנגיעה שלא דרך תאוה, איסור דרבנן ("אגרות משה" יורה דעה ח"ג פי נד), ואולם איסור דרבנן זה אינו איסור עצמי אלא סיני וגדר בפני גילוי עריות, ולכן, כשם שמן הדין הותר איסור זה באחותו (שבת יג ע"א) כשאין חשש לתאוה, ומאותה הסיבה לא נאסר ייחוד עם אחותו (קידושין פא ע"א), כך הוא הותר אצל רופא, משום שבעבדתייהו טרידי, וכן המנהג (ש"ך שם וכן כתב ה"כרתי ופליטי" ו"סדרי טהרה" (סוף סי' קצה) ו"דרכי תשובה" (סי' קנז ס' קח).
אכן, מצאנו בש"ס שאבא אומנא היה מקיז דם לנשים ומכסה את זרועו, ולכן "אתי ליה שלמא ממתיתבתא דרקיעא כל יומא", דבר שרבו ואביי לא זכו לו (תענית כא ע"ב), ולמדנו משם שני דברים: מצד הדין רשאי הרופא להסתכל בערוה לצורך עבודתו ואף רשאי לגעת בה, ממידת החסידות של הרופא הוא לכסות את המטופלת ולא לגלות אלא לפי ההכרח. ואמנם פסקו רוב גדולי האחרונים שמותר לאשה להתרפאות אצל רופא, לרבות אצל רופא נשים ("אגרות משה" הנ"ל, "מנחת יצחק" ח"ז סי' עג ועוד).

² חשש זה הועלה אצל חלק מגדולי האחרונים, ולכן פסקו שיש להעדיף (בסדר עדיפויות יורד) רופאה או רופא יר"ש או רופא שאינו חשוד בעריות ("מנחת יצחק" הנ"ל וכן כתב בס' "טהרת הבית" ב' י"ב הע' מו).
אמנם, יש מן האחרונים שביקשו לאסור בדיקת אשה אצל רופא נשים איסור גורף משום צניעות ("טהרת הבית" הנ"ל, "שבט הלוי" בשעורים סוף סי' קצה ובשו"ת ח"ד סי' קסז) ולכן העדיפו רופאה, אפילו אם ביקור אצל הרופא איננו כרוך בתשלום כגון רופא קופ"ח, וביקור אצל רופאה כרוך בתשלום כגון בשר"פ. ולא התירו ללכת אצל רופא, אפילו מומחה יותר, אם לא במקום צורך גדול, ואולם על פי הש"ך ועוד אחרונים שהובאו לעיל הדבר מותר מצד הדין.
³ וכך יש לנהוג כאשר קיים חשש כלשהו, או כאשר מדובר בביקור אצל הרופא במרפאתו הפרטית, בלא אנשים הממתינים לתורם בחוץ (או לחילופין - אחות או מזכירה) העשויים לחשוד, אם הטיפול יתארך יתר על המידה (ועיין להלן בעדיפות 4).
⁴ דעת רשב"א (שו"ת אלף רנא) ע"פ הירושלמי שדלת סגורה, אבל לא נעולה, נחשבת לפתח פתוח לרשות הרבים, וכן פסק ב"ציץ אליעזר" (ח"ו סי' מ' פ"א וב"אגרות משה" אבן העזר ח"ד סי' סה א) ועיין בשו"ת "בנין ציון" (סי' קלח) המסיק, כי רא"ש וראשונים נוספים חולקים על רשב"א הנ"ל ומביא את "בית מאיר" הפוסק להחמיר כמותם.
גרסינן בגמ' (קידושין פא ע"א) שרב ביבי לא רצה להתייחד עם אשתו של רב יוסף, אף על-פי שרב יוסף היה בעיר, ומסבירה הגמרא "שאני רב ביבי, דשושבינתיה הואי וגייסא ביה" ומפרש רש"י "שושבינתיה - בעלת ברית לו" (כלומר "מקורבת"). וכן פסק רמב"ם (ה' איסור ביאה פי כ"ב ה' יב) ובשו"ע (אבן העזר סי' כב סעיף ח) שבגס בה, לא מהני בעלה בעיר.
ונחלקו ראשונים, אם גם היתר "פתח פתוח לרשות הרבים" בטל כאשר "ליבו גס בה": רמ"ה (מובא ברבנו ירוחם, ח"א נתיב כג) סובר שב"גס בה" לא מועיל פתח פתוח לרשות הרבים וכן פסקו "בית שמואל" וחלקת מחוקק" (סי' כב ס"ק יג) וב"ערוך השולחן" שם. ואולם התוס' (שבת יג ע"ב ד"ה מטה) סובר שאצל פלטי בן ליש, שבוודאי גס ליבו במיכל בת שאול שנישאת לו על-פי שאול ובית-דינו, היה די בפתח פתוח לרשות הרבים, וכן פסק ה"ט"ז (ס"ק ח) ו"ציץ אליעזר" (שם פ"ב), כיון שיש לחלק בין היתר "בעלה בעיר", הנובע מאימת בעלה עליה, אימה המצויה בליבה אבל מסתלקת עם גבור רגשי הקירבה לאדם שליבה גס בו, לבין היתר "פתח פתוח לרשות הרבים" הנובע מן הבושה מפני עוברים ושבים, בושה שאינה מסתלקת עם גבור רגשי הקרבה ביניהם.

ומה עוד שיש להסתפק, אם יחסי רופא - מטופלת אכן עונים לקריטריון "ליבו גס בה", המוגדר בפי רש"י "בעלת ברית לו", כי בדרך כלל מדובר ביחסים ענייניים הנוגעים לעצם הטיפול, ואין המגע הפיזי ההכרחי בגין הטיפול מעלה או מוריד את רמת הקירבה הנפשית ("ציץ אליעזר" שם).

אמנם יש מן האחרונים שהגדירו את הרופא כ"לבו גס בה", ואז לא יועיל היתר "בעלה בעיר" ("זכרון עקדת יצחק", מובא ב"אוצר הפוסקים" ח"ט עמ' 144 בהע', ועיין לקמן הערה 11).

⁵ גרסי' בגמרא (קידושין פא ע"א) "אמר רב יוסף, פתח פתוח לרשות הרבים - אין חוששין משום ייחוד", וכן פסק מרן בשו"ע (אבן העזר סי' כב ט). באשר להגדרת "רשות הרבים" נסתפק בעל "חכמת אדם" (כלל קכו ז), אם שלשה אנשים הנמצאים בחצר הופכים אותה לרשות הרבים, כמו רשות הרבים לעניין טומאה, ופשט ספיקו בעל "ציץ אליעזר" (ח"ו סי' מ' פרק יא אות יד) שגם שלושה אנשים בחצר עושים אותה לרשות הרבים וכל שכן אם מצויים בה איש ואשתו עמו.

⁶ "בנין ציון" (פי' קלח) המעמיד את דברי הרשב"א הנ"ל רק למקרה שאדם אחר יכול להיכנס ללא נטילת רשות, וכן פסקו בעל "מנחת יצחק" (ז' עג) והרב זלמן נחמיה גולדברג.

⁷ שו"ת מהרש"ם (ח"ב אבן העזר סי' עו), וכך פסקו האחרונים הנזכרים לעיל ("ציץ אליעזר", "אגרות משה") שלא חילקו בדבר. וכן ילד או ילדה קטנים, שמבינים בדבר.

⁸ כתב רמב"ם (ה' תלמוד תורה פ"ב ה' ד) "ומי שאין לו אשה, לא ילמד תינוקות, מפני אמותיהם הבאות אצל בניהם וכל אשה לא תלמד תינוקות, מפני אבותיהם שהם באים אצל הבנים". משמע שאיש נשוי מותר לו ללמד. ומסביר בעל "כסף משנה" "כיוון שאשתו עמו, היא משמרתו, לפי שדרכה לחיות תמיד בבית", וביאר כוונתו בב"ש (סי' כב ס"ק כב) "אפילו אין אשתו

שרויה עמו בבית הספר, מכל מקום בכל עת תבוא אליו, ושייך לומר היא משמרתו". משמע ששומר מהני גם בנכנס ויוצא, כפי שמצאנו בדברי שומר לעניין יין נסך ("ציץ אליעזר" שם פ"ח, ועיין שם שהביא פוסקים נוספים הסוברים כמוהו).
 10 גרסינו בקידושין (פא ע"א) "אמר רבה, בעלה בעיר, אין חוששין משום ייחוד". אך נחלקו בדבר ראשונים: רש"י - "אין חוששין משום ייחוד - להלקות, דמסתפי מבעל השתא אתי", משמע שגם כאשר בעלה בעיר, איסורא מיהא איכא. ונראה כי מסקנה זו נובעת מטעמו, שההיתר הוא בשל הפחד, שמא יבוא הבעל בכל רגע, וחשש זה אינו מונע קירבת דעת אלא רק את ההתדרדרות לידי מעשה, ולכן אמנם אין לוקין על כך, אך איסור יש. תוספות (שם ד"ה בעלה) וכן כתב רמב"ם (הל' איסורי ביאה פכ"ד הל' יב), וכן פסק מרן בשו"ע (אבן העזר סי' כב, כ) - בעלה בעיר, זהו היתר מוחלט, "ואפילו איסורא ליכא". רמב"ם מנמק - "מפני שאימת בעלה עליה". ונראה שאין זה הטעם שמביא רש"י, אבל הוא טעם רחב יותר פסיכולוגי, דהיינו, גם כאשר בעלה אינו נוכח באופן פיזי, אך הוא נמצא באיזור, כאילו "צילו מרחף עליה", ואין חשש שתבוא לקירבה לאדם אחר, ואין כאן אפוא איסור ייחוד כלל. ("ציץ אליעזר" שם פ"ה אות ב). אמנם מסתבר, כי גם לדעת רמב"ם וסיעתו קיים טעמו של רש"י - הפחד להיתפס במעשה - אלא שלפיהם קיים יסוד נוסף, והוא אותו "הפחד הפסיכולוגי" של האישה, כאמור.
 ונראה שלחקירה זו ביסוד דין "בעלה בעיר" יהיו נפקא מינות מספר ("ציץ אליעזר" שם):
 א. ייחוד שלא בביתה

נחלקו פוסקים בשאלה, אם היתר "בעלה בעיר" נכון רק כאשר האישה בביתה - בית בעלה, אך אם הלכה לבית אחר, ובפרט אם נתן לה בעלה רשות לדבר דבר סתר עם אדם אחר מאחורי דלת סגורה, אזי בטל היתר "בעלה בעיר" ("חכמת אדם" כלל קכו ו "בינת אדם" אות יז, מובא ב"פתחי תשובה" אבן העזר סי' כב, ז, וכן פסק הרב זלמן נחמיה גולדברג), או שהיתר "בעלה בעיר" גם קיים כאשר הלכה לבית אחר (רדב"ז ח"ג, תפ"א / תתקי"ט). ונראה שאם נאמר, כי ההיתר נובע מן "מסתפי מבעל השתא אתי", הרי כאשר היא בבית אחר, ובפרט אם נתן לה רשות להסתתר, אין כל חשש שמא יבוא, וגם אם יבוא וימצא הדלת סגורה - הרי הרשה לה זאת. ואולם אם נאמר שההיתר נובע מן "אימת בעלה עליה" - בנפשה, הרי שאימתו עליה במקום אחר כבביתה. וכן כתב "דובב מישרים" (סי' ה) להקל אפילו שנתן לה רשות לסגור את הדלת, וכן פסק "ציץ אליעזר" (שם פ"ב).

ב. אשתו בעיר
 נחלקו פוסקים אם קיים היתר "אישתו בעיר" במקביל להיתר "בעלה בעיר" (ב"ש כב ס"ק כב בדעת "כסף משנה" וכן כתב "ערוך השולחן" שם טו), או שהיתר "בעלה בעיר" שייך רק ביחס לאישה (מהרש"ם ח"ד, סי' קמח). ונראה שאם נאמר, שההיתר נובע מן "מסתפי מבעל השתא אתי", הרי שפחד זה קיים גם ביחס לבעל, שמא ייתפס בקלקלתו, אך אם נאמר שההיתר נובע מן "אימת בעלה עליה" הרי שזהו מצב נפשי המיוחד לאישה, אך אינו קיים אצל הבעל ולכן לא קיים ביחס אליו היתר "אשתו בעיר". אולם על פי דברינו לעיל גם רמב"ם וסיעתו יודו שקיים הפחד להיתפס במעשה שלילי, כשם שהוא קיים לדעת רש"י, אלא שהם סוברים שקיים יסוד נוסף, ולכן נראה, כי גם לשיטתם יש להקל על ידי "אשתו בעיר", ולכן מסתבר להקל גם במחלוקת זו על-פי דעת רוב הפוסקים, ומה גם שישנם צדדים נוספים לקולא זו ("ציץ אליעזר", שם).
 ועיין לעיל הערה 4 אם רופא מוגדר כ"ליבו גס בה", שלא מועיל היתר "בעלה בעיר".
 11 "אגרות משה" (אבן העזר ח"ד סי' סה, א). והעיר הרב זלמן נחמיה גולדברג שזוהי סברא מחודשת, ואכן בספר "זכרון עקדת יצחק" (מובא לעיל הע' 4) פסק שאין השיקול "לא מרע אומנותיה" רלוונטי אצל רופא המטפל בנשים, מכיוון שדינו כמי שעסקו עם נשים.

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,
 הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
 ראשי הכולל

חברי הועדה המייעצת:
 הרב זלמן נחמיה גולדברג
 הרב נחום אליעזר רבינוביץ
 הרב ישראל רוזן

שו"ת "במראה הבזק", חלקים א'-ו'

תשובות לשאלות מרבני הגולה. השאלות מבטאות את המצב מיוחד של קהילות ישראל בכל קצוות תבל בימינו אנו. התשובות מתמודדות עם המציאות בעולם מודרני מתפתח בדרך של "דרכיה דרכי נעם". הספרים עוסקים בארבעת חלקי ה"שלחן ערוך" תוך ניסיון לקחת בחשבון גם את החלק החמישי ההופך את התורה ל"תורת חיים".

מחיר מבצע לששת הכרכים 300 ₪ במקום 360 ₪ (לחץ לקניה) (טל' 02-5371485)

חדש!!!

שו"ת "במראה הבזק" במהדורה מהודרת! מחיר מבצע לששת הכרכים 360 ₪ במקום 480 ₪

בשיתוף המרכז לשירותים רוחניים לקהילות - ההסתדרות הציונית העולמית

